

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْتِكُمْ أَلَيْسَ الْبِرِّاءُ وَالصَّوَاءُ وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نُصْرُ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نُصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ

چشم انداز آیه

این آیه یادآور تحمل سختی از سوی مؤمنان گذشته و هشدار و تسلایی برای مسلمانان است. حوادث سخت، آزمایش الهی است و مشکلاتی همچون حوادث تلخ مالی و جانی، همه برای ساخته شدن انسان هاست.

**هر بلایی را عطایی با وی است
هر کدورت را صفایی در پی است
زیر هر رنجی، گنجی معتبر
خار دیدی، چشم بگشا گل نگر**

تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۲۰

✓ از آیه فوق چنین برمی آید که جمعی از مؤمنان می پنداشتند عامل اصلی ورود در بهشت، تنها اظهار ایمان به خداست و به دنبال آن نباید ناراحتی و رنجی را متحمل شوند و بی آن که تلاش و کوشش به خرج دهند خداوند همه کارها را رو به راه خواهد کرد و دشمنان را نابود خواهد ساخت. قرآن در برابر این تفکر نادرست به سنت همیشگی خداوند اشاره کرده می فرماید: آیا گمان کردید داخل بهشت می شوید بی آن که حوادثی همچون حوادث سخت گذشتگان به شما برسد...

شان نزول

✓ درباره شان نزول این آیه، سه قول است.

۱. در جنگ خندق که مسلمانان مدینه به حال وحشت و در محاصره کفار قریش به سر می بردند، این آیه نازل شد و مسلمانان را امر به صبر کرد و وعده نصرت داد.
۲. در جنگ احد وقتی که عبدالله بن ابی (رئیس منافقان) به اصحاب پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله می گفت چرا خود را به کشتن می دهند؟ اگر محمد صلی الله علیه و آله حق باشد هرگز کشته و اسیر نمی شوند، این آیه نازل شد.
۳. این آیه درباره اصحاب پیغمبر صلی الله علیه و آله که از مال و خانه و زندگی خویش در مکه دست برداشته و به خاطر ایمانشان همراه آن حضرت به مدینه مهاجرت کرده و در سختی به سر می بردند، نازل شده است.

ترجمه تفسیر مجمع البیان، ج ۲، ص ۲۸۴

واژه شناسی

✓ «باساء» از ماده «بأس» به گفته «معجم مقاییس اللغه» در اصل به معنی شدت و مانند آن است و به هرگونه رنج و عذاب و ناراحتی گفته می شود و به افراد شجاع که در میدان جنگ شدیداً مقاومت می کنند، «بئیس» یا «ذوالبأس» گفته می شود.

✓ «ضراء» به گفته «راغب» در «مفردات» نقطه مقابل سراء یعنی آنچه مایه مسرت و موجب منفعت است، می باشد، بنابراین هرگونه زبانی که دامنگیر انسان بشود در امور جانی و مالی و عرضی و امثال آن را شامل می گردد.

تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۰۱

سنت لا یتغیر الاهی

✓ آیه فوق به یکی از سنن الهی که در همه اقوام جاری بوده اشاره می کند و به مؤمنان در همه قرون و اعصار هشدار می دهد که برای پیروزی و موفقیت و نایل شدن به مواهب بهشتی، باید به استقبال مشکلات بروند و فداکاری کنند و در حقیقت، این مشکلات، آزمونی است که مؤمنان را پرورش می دهد و صاحبان ایمان راستین را از متظاهران به ایمان، آشکار می سازد.

تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۰۲

رمز رشد و ترقی

✓ اصولاً رمز تکامل و ترقی انسان ها همین است. افراد و امت ها باید در کوره های سخت حوادث، قرار بگیرند و همچون فولاد آبدیده شوند، استعداد های درونی آنها شکوفا گردد و ایمانشان به خدا قوی تر شود. ضمناً افراد لایق و مقاوم و با ایمان، از افراد نالایق شناخته شوند و صفوفشان از هم جدا گردد.

تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۰۲

معیارها و ضوابط هدایت الهی

✓ درست است که خدا هرکس را که بخواهد به راه راست هدایت می کند (به گونه ای که در پایان آیه پیش آمده بود) ولی هدایت کردن او نیز برای خود معیارها و ضابطه های خاصی دارد که یکی از آنها مجاهدت افراد و تحمل مصائب و شدائد و سختی ها و رنج ها در راه خداست و این چنین است که خداوند بندگان خود را می آزماید و کسانی را که از این آزمایش، سرافراز بیرون آیند هدایت می کند و در نتیجه به بهشت می برد.

تفسیر کوثر، ج ۱، ص ۵۰۷

اقوالی در باب «متی نصر الله»؟

✓ رسول صلی الله علیه و آله و یارانش فقط دعا کردند که خدا آنها را کمک کند نه این که به خاطر دیر شدن کمک، این جمله را گفته باشد. زیرا پیغمبر صلی الله علیه و آله خوب می داند که خداوند کمک خود را از وقتی که حکمت و مصلحت، ایجاب کند تأخیر نمی اندازد.

ترجمه تفسیر مجمع البیان، ج ۲، ص ۲۸۵

ادامه بحث احوالی در باب «متی نصر الله»؟

✓ [این] جمله به معنی شک و تردید در این موضوع، یا اعتراض و ایراد نیست، بلکه به عنوان تقاضا و انتظار، مطرح می شده است و لذا به دنبال آن، از سوی خداوند به آنها بشارت داده می شد که باری خدا نزدیک است.

✓ این که پیامبر صلی الله علیه و آله و مؤمنان در تحمل شدائد به این مرحله برسند که بپرسند کمک خدا کی خواهد آمد، هرگز دلیلی بر ضعف ایمان آنها نیست، بلکه دلیل بر قوت ایمان آنهاست. زیرا آنها در بدترین شرایط هم انتظار کمک خدا را می دارند و از آن ناامید نمی شوند حتی اگر ناامید هم باشند باز دلیل بر ضعف ایمان نیست. زیرا کمک کردن خدا به مؤمنان، شرایطی دارد که شاید در مرحله ای، آن شرایط نباشد و خدا کمک نکند. همان گونه که در بعضی از موارد چنین شده است، ولی معمولاً در شرایط دشواری که مؤمنان در آن قرار می گیرند کمک خدا به آنها می رسد.

تفسیر کوثر، ج ۱، ص ۵۰۸

بحث روایی

✓ در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می خوانیم: بهشت با سختی ها پیچیده شده است و در روایت دیگری آمده: برای مؤمنان گرفتار در دنیا، چنان پاداشی است که دیگران می گویند: ای کاش این سختی ها با سختی بیشتری برای ما بود.

تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۲۱

✓ «خباب بن ارت» که از مجاهدان راستین صدر اسلام بود می گوید: خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله از آزار مشرکان شکایت کردم. فرمود: امت هایی که پیش از شما بودند با انواع بلاها شکنجه می شدند. ولی این امر هرگز آنها را از دین شان منصرف نمی کرد تا آنجا که از به سر بعضی از آنها می گذاردند و آنها را به دو پاره تقسیم می کردند... به خدا سوگند که برنامه دین خدا کامل می شود و به پیروزی می رسد تا آنجا که یک نفر سوار، فاصله میان صنعاء و حَضْرَمَوْت (و بیابان های مخوف عربستان را) طی می کند و از هیچ چیز جز خدا نمی ترسد ... ولی شما عجله می کنید.

تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۰۲ (همچنین مراجعه شود به الدر المنثور، جلد ۱ صفحه ۲۴۲ و تفسیر کبیر جلد ۶ صفحه ۲۰)

خلاصه بحث

✓ انتظار بهشت رفتن، تنها به خاطر ایمان داشتن و بدون سختی کشیدن، انتظار نادرستی است.
✓ در سنت های الهی، هیچ تغییری نیست. همه ملت ها و امت ها و افراد باید از کوران آزمایش بگذرند.
✓ توجه به مشکلات دیگران، عامل تسکین است. از تاریخ، عبرت و الگو بگیریم.

✓ آماده باشیم! آزمایش های الهی به قدری سخت است که بعضی مواقع انبیا صلی الله علیه و آله را نیز مضطرب می کند.

✓ یکی از شروط استجاب دعا، اضطراب و قطع امید از غیر خداست.

مطالب «خلاصه بحث» برگرفته از تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۲۱ و ۳۲۲

ایستگاه دوم: پرسمان زندگی (زال احکام)

درس سی و نهم: وقت نماز - بخش چهارم

فجر دوم

✓ نزدیک اذان صبح از طرف مشرق، سفیده ای رو به بالا حرکت می کند که آن را «فجر اول» گویند. هنگامی که آن سفیده پهن شد، «فجر دوم» و ابتدای نماز صبح است.

وقت نماز صبح

✓ از اذان صبح (طلوع فجر دوم) تا طلوع آفتاب، وقت نماز صبح است و چون نماز دیگری در این وقت، واجب نیست، وقت مشترکی ندارد.

وقت فضیلت نمازهای یومیه

✓ وقت فضیلت، زمانی است که اگر نماز در آن وقت، خوانده شود، ثواب بیشتری دارد.

مثال) وقت فضیلت نماز ظهر: از اول ظهر است تا زمانی که سایه پدید آمده شاخص به اندازه طول شاخص افزوده شود. مثلاً اگر طول شاخص، یک متر باشد و هنگام ظهر، ۲۰ سانتی متر سایه داشته باشد، پایان وقت فضیلت نماز ظهر، وقتی است که سایه شاخص به ۱۲۰ سانتی متر برسد.

وقت نمازهای غیر یومیه

✓ نمازهای غیر روزانه و مقطعی، دارای وقت مشخصی در شبانه روز نیستند. بلکه وقت آن ها بستگی به زمانی دارد که به علتی آن نماز واجب شود. مثلاً نماز آیات بستگی به زلزله، کسوف، خسوف یا حادثه ای دارد که پیش آمده است و نماز میت، زمانی واجب می شود که مسلمانی از دنیا برود.

منبع: کتاب آموزش فقه؛ نوشته محمد حسین فلاح زاده؛ صفحه ۹۴ و ۹۵

طرح آیه های فراموش شده کاری از مؤسسه قرآنی عصر ظهور اراک

درسنامه معارف اسلامی - دوره قدیم (۱۹۸/۱۳۲) - دوره جدید: جلسه سی و نهم - جمعه ۱۳۹۵/۰۶/۰۵

ایستگاه سوره: موعودپژوهی و آخر الزمان پرسش سی و نهم: آیا امام زمان عج به دیدار فقهای اسلام می‌روند و با آنها ارتباط دارند و یا آنها را به حضور می‌پذیرند؟

تقسیمت اول

✓ امام زمان عج هر چند دوران غیبت را می‌گذرانند، اما بیگانه از مسائل جامعه و حوادث نبوده و در متن موضوعاتی قرار دارند که بر امت می‌گذرد.

✓ وجود امدادهای گوناگون از آن حضرت بر فقیهان برگزیده که زمامداران دین و اعتقاد مردم در دوران غیبت ایشانند، نشانگر حضور همیشگی آن امام بزرگوار در صحنه رهبری در این زمان است.

✓ در طول ۱۲ قرن گذشته از همان آغاز [غیبت صغری] تا به حال، شاهد جلوه‌ها و مشکل‌گشایی‌های آن حضرت بر جمعی از مردم عادی با ویژگی‌های گوناگون بوده‌ایم که این نیز خود نشانی دیگر از حقیقت وجود آن حضرت است و تاریخ، بخشی از این ذره پروری و عطوفت‌ها را در دل صفحات خود ضبط کرده است و چه بسیار نمونه‌های دیگر که به مصداق:

هر که را اسرار حق آموختند
مُهر کردند و دهانش دوختند

با مرگ صاحبانش در دل خاک، جای گرفته و یادی از آن‌ها باقی نمانده است.

✓ در این بخش به ملاحظه روند بحث‌های مان بیشتر به موضوع اول یعنی جلوه بر فقیهان و عالمان دین، پرداخته می‌شود ... تا از این رهگذر، دیدگان نافذ و همیشه بیدار آن حضرت را در جامعه احساس نماییم و در نپهان خانه دل خود، دل به این واقعیت بسپریم که به راستی او چشم خدا در میان خلق است که: «السلام علیک یا عین الله فی خلقه»

منبع: کتاب ۲۰۰ پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان عج: نوشته سید جعفر موسوی نسب؛ صفحه ۲۷۰ و ۲۷۱ ادامه دارد ...

درس سی و نهم: شرکت در مجلس ختم

✓ شخصی که می‌خواهد به مجلس عزای برود، بهتر است که لباس‌های تیره و سنگین بپوشد و چنانچه لباس عزای (سیاه) بر تن کند، نهایت همدردی و صمیمیت خود را با صاحب عزای ابراز داشته است.

✓ پوشیدن لباس‌هایی با رنگ روشن و شاد و سر و وضع غیرعادی یا ژولیده در این مجالس، جایی ندارد.

✓ افرادی که وارد جمع عزادار می‌شوند، به خاطر بیاورند که چنین مجلسی برای آنها و عزیزان‌شان هم خواهد بود. لذا از این که شاد و خندان جلوه کنند، بپرهیزند.

ایستگاه چهارم: روش‌های نیکو در معاشرت

✓ با صاحب عزا نباید مصافحه و روبوسی کرد. ولی بستگان نزدیک و صمیمی با در آغوش گرفتن مصاب، ابراز همدردی می‌کنند.

✓ در گریه بر میت، نباید صدا را خیلی بلند کرد. بخصوص خانم‌ها و در جایی که صدای آنها را نامحرم می‌شنود.

✓ از گذاشتن قرآن روی زمین، اجتناب شود؛ زیرا امکان پاگذاشتن و یا عبور از روی آن توسط افراد کم توجه قرار دارد. قرآن را باید روی دست نگه داشت تا با احترام به جمع کننده آن تحویل گردد.

منبع: کتاب روش‌های نیکو در معاشرت؛ نوشته سید مصطفی ابطیح؛ صفحات ۱۰۲ و ۱۰۳

ایستگاه پنجم: خوش به سعادت این گروه!

در پای «میزان الاعمال» پرسیدند: روزگارت را چگونه گذراندی؟

خوش به سعادت آنان که مورد رضایت امام عصر خویش هستند!

ایستگاه آخر: یک تکلیف «عصر ظهوری»

نفرین بر آن محرم نامحرم
که زهر جفا را نه در جام تو که در کام ما ریخت
آه! ای خورشید عشق
ای مولای جوان من
چه زود غروب کردی!

امام محمد تقی علیه السلام:
بناگاه که از جیب خنجرش پنهان شمشیر
پنهان بکنر که چنگله هستی!

ثواب همه حسنات مان
را در هفته جاری
تقدیم می‌کنیم به
جوان ترین امام شیعه
حضرت جواد الائمه علیه السلام
و در ویژه برنامه ای که
به همین مناسبت
در روز جمعه برگزار می‌شود
شرکت می‌کنیم.

تقریبت مؤسسه در فضای مجازی:

asre-zohur.ir
asre-zohur.ir/en
telegram.me/asrezohur
mahfelezekr.ir
asrezohur@chmail.ir

* سایت مؤسسه (فارسی):
* سایت مؤسسه (انگلیسی):
* کانال رسمی مؤسسه در تلگرام:
* سایت هیأت رهروان سیدالشهدا علیه السلام:
* پست الکترونیکی مدرس کلاس تفسیر: